

**A PROPÒSIT D'UNA MEMÒRIA:
8 DE MARÇ, DIA INTERNACIONAL DE LA DONA
TREBALLADORA**

DOSSIER INFORMATIU I DE TREBALL

- Presentació
- Resum històric
- Propostes d'activitats
- Fonts de consulta

Febrer - Març, 2011

A PROPÒSIT D'UNA MEMÒRIA:
8 DE MARÇ, DIA INTERNACIONAL DE LA DONA TREBALLADORA

Aquesta jornada, el 8 de març, s'ha convertit en una referència per a moltes dones del món, un dels seus objectius finals és el de que ho arribi a ser per a tothom, sense exclusions de cap tipus.

Recordem uns fets concrets del passat no gaire llunyà, però la nostra visió, com també ho fa la interpretació de la història, és dinàmica i traspasa aquells per a convertir-los en punts d'inspiració i símbols de cara a situacions i reivindicacions del present.

No ens hem de deixar portar pels cants de sirena que volen endolcir el seu sentit final, i que no és altre més que el component social i de gènere que té aquesta diada, la demanda d'un canvi de rumb. Sovint des del sistema pretenen fer-nos-ho oblidar, demostració indicadora de que qualsevol reivindicació que vulgui anar més enllà de la consecució de drets formals i essencials per a les dones continua fent por, en tant que es desestabilitzadora d'uns pilars socials ancestralment construïts. Un sistema que no para d'agreujar les crisis econòmica, social i ecològica, tot centrant-se, encara, en la lògica economicista i mostrant-se força indiferent al benestar i drets de les persones, dels pobles i de tot el planeta.

En aquest escenari, les dones patim les conseqüències de maneres especialment severes. No hem de permetre que la consecució d'alguns drets formals bàsics que fins fa poc ens havien estat negats -tot parlant des de la perspectiva d'una dona, ciutadana lliure, del món occidental- i la més nombrosa aparició en l'àmbit públic de rostres i maneres femenines ens facin oblidar, doncs, la realitat diària: les dones, en tant que persones i a més treballadores, continuem essent discriminades, silenciades, oprimides, impunement assassinades i considerades ciutadanes de segona arreu del planeta.

Un punt de vista crític s'imposa, la reflexió que ens permet aquesta trobada hauria de generar una inquieta continuïtat en les nostres perspectives particulars. La història ens permet ser conscients dels canvis que hem aconseguit, i la implicació ens farà treballar per eradicar la violència de gènere, aconseguir la igualtat plena de drets i oportunitats, prendre consciència de com la societat en general, i els seus poders en particular, tenen

INSTITUT FRANCESC MACIÀ
Cornellà de Llobregat
Departament de Ciències Socials

un gran deute amb les dones de tot el món alhora de valorar significativament la seva gran aportació als recursos globals com a part productiva i reproductiva de la societat, i, a la fi, sortir de l'ombra i del silenci per aparèixer en els llibres de text, en les matèries, en el cinema, la literatura i l'art no com una imatge sexual sinó com a subjecte actiu i protagonista de la seva pròpia història.

Enguany celebrem aquesta jornada al nostre institut amb la presència al recinte d'una exposició de l'Institut Català de les Dones titulada: *“Una literatura pròpia, dones escriptores”*, i aprofitem així que des de cada departament es pugui desenvolupar una tasca concreta de reflexió i treball al voltant de l'ocasió.

Acomiadem aquesta presentació fent ús, en el millor dels marcs, dels versos d'una escriptora i poetessa compromesa, Maria Mercè Marçal:

**(...) Hereves de les dones
que cremaren ahir
farem una foguera
amb l'estrall i la por (...)**

“Vuit de Març”, Bruixa de dol. Bcn, Ed. del Mall-1985

A PROPÒSIT D'UNA MEMÒRIA:
8 DE MARÇ, DIA INTERNACIONAL DE LA DONA TREBALLADORA

Una mica d'història

La recerca dels orígens de la lluita de les treballadores per la millora de les seves condicions laborals i socials se'ns perd en els inicis de la revolució industrial, quan molta població femenina dels sectors populars s'incorporava al treball assalariat; sens deixar, per altra banda, de ser les responsables de l'atenció i cura de la família i de les tasques domèstiques.

A causa de les precàries condicions laborals i baixos salaris (molts sous estaven per sota del nivell de subsistència), aquestes dones les trobarem, ja avançat el segle XIX, organitzades en moviments reivindicatius, sovint al marge del sindicalisme masculí que veia en elles més la figura d'una competidora pel lloc de treball que no pas la d'una companya de classe. Mentre que també, en paral·lel, les trobarem en l'aparició de les primeres declaracions programàtiques demanant el dret a vot (Sèneca Falls, Nova York-1848). Anys després, les dones angleses van recollir aquesta experiència i la van convertir en l'eix central de les seves reivindicacions. En començar el segle XX, el moviment sufragista dels Estats Units va veure la necessitat d'incorporar les obreres industrials a la campanya sufragista; des d'aleshores obreres, sindicalistes i dones de negocis i de professions liberals van començar a col·laborar de cara a obtenir, des de punts de vista evidentment diversos, un dret comú: el dret a vot. A partir d'aquells fets, les accions i les idees traspassen fronteres fins a tenir repercussions en d'altres països.

Però on neix el símbol que embolcalla la significació més amplia d'aquesta celebració? El naixement d'aquesta jornada, al contrari del que moltes vegades s'ha suposat, no radica en un esdeveniment aïllat, sobre el qual ni tan sols ha existit un gran consens entre la historiografia d'una banda i la de l'altra de l'Atlàntic, sinó que ha de situar-se en un context històric i ideològic molt més ampli. Aquí les fonts sovint son una mica confoses en fets i dates, així doncs davant l'existència documentada d'accions i successos ens trobem, també, amb un relat que ha arribat a ser un mite, transmès d'una

INSTITUT FRANCESC MACIÀ
Cornellà de Llobregat
Departament de Ciències Socials

generació a l'altra.

La historiografia, ara per ara, destaca més d'un fet puntual i sempre dins del sector de la indústria tèxtil, escenari preferent on situar la ma d'obra femenina:

1. La vaga de les obreres nord-americanes del tèxtil, l'any 1857.
2. L'incendi, l'any 1908 (8 de març de 1907, segons algunes fonts), de la fàbrica tèxtil Cotton de Nova York, provocat per les bombes incendiàries que els van llançar davant la seva negativa a abandonar el tancament que protagonitzaven com a protesta pels baixos salaris i les indignes condicions de treball. El 8 de març de 1909 es va convocar una nova manifestació exigint millores de les condicions per a les dones emigrades, l'abolició de l'explotació infantil i el dret de les dones a votar. Al setembre del mateix any, el sector va fer una vaga de tretze setmanes.
3. Un altre incendi, el 25 de març de 1911, a la fàbrica Triangle Shirtwaist Company, de Nova York, on van morir més d'un centenar de persones, la majoria dones joves immigrants d'entre 17 i 24 anys.
4. Aquí, a Catalunya, no varem quedar al marge d'aquesta experiència. Sempre es recorda com a exemple la vaga de 3.500 treballadores del sector tèxtil d'Igualada, l'any 1881, en demanda de millors condicions de treball.

En tot cas, aquesta celebració cal enquadrar-la en un context històric i ideològic, com hem dit, molt més ampli. Les condicions en què treballaven eren deplorables, la jornada laboral era de vuit del matí a sis del vespre, amb un descans de mitja hora per menjar. Les hores de treball setmanals, que normalment eren cinquanta-sis, podien arribar fins a les setanta hores en la temporada amb més activitat de negoci.

Davant d'aquest escenari, l'origen del Dia Internacional de la Dona Treballadora es va desenvolupar dins del marc de les posicions polítiques més properes a la classe obrera: l'àmbit socialista. L'últim diumenge de febrer, dia 28 de 1909, i a iniciativa del Partit Socialista Nord-americà, es celebrava per primera vegada un dia dedicat a la reivindicació dels drets de les dones, el "Woman's Day". Un any després, la decisió de convertir aquesta memòria en una festivitat internacional va anar a càrrec de Clara Zetkin, líder del moviment internacional de dones socialistes, en el marc de la II^a Conferència Internacional de Dones Socialistes, celebrada a Copenhaguen, l'any 1910, i

INSTITUT FRANCESC MACIÀ
Cornellà de Llobregat
Departament de Ciències Socials

amb el propòsit de promoure també el sufragi femení, a més de la pau i la llibertat.

El 23 de febrer de 1917 (8 de març del calendari occidental), les obreres d'una fàbrica d'armament de Petrograd van protagonitzar un amotinament. Aquest fet, que cal emmarcar en el procés revolucionari rus, és el que va donar lloc a què la diada passés a celebrar-se el 8 de març.

Aquesta amplitud d'interessos, la lluita per obtenir millores laborals i socials, inspiraren que al llarg del segle XX la jornada tingués un clar caire reivindicatiu de lectura generosa pels objectius dels moviments de dones. Encara actualment aquesta celebració respon al ressorgiment de les reivindicacions feministes dels anys seixanta i setanta, aconseguint la seva implantació oficial per les Nacions Unides el 1977: Dia de les Nacions Unides per als Drets de la Dona i la Pau Internacional. Aquest fet venia precedit per l'adhesió de l'organisme internacional als acords de la Carta de San Francisco que defensaven la igualtat de sexes com a dret fonamental i indiscutible, l'any 1945; tardaria doncs més de trenta anys en declarar la jornada commemorativa. En l'actualitat, aquesta celebració encara està prohibida en alguns països.

Com veieu la història és llarga... i encara continua. Si són certes, com no dubtem, les paraules de Simone De Beauvoir, aquesta experiència nostra no ha estat amable ni fàcil, com no ho pot ser mai la de col·lectius que pateixen situacions de discriminació.

"Les persones felices no tenen història." (Simone De Beauvoir)

però...

"Las mujeres con pasado y los hombres con futuro son las personas más interesantes" (Chavela Vargas)

INSTITUT FRANCESC MACIÀ
Cornellà de Llobregat
Departament de Ciències Socials

A PROPÒSIT D'UNA MEMÒRIA:
8 DE MARÇ, DIA INTERNACIONAL DE LA DONA TREBALLADORA

Proposta d'Activitats

Durant les jornades prèvies al 8 de març d'enguany l'alumnat i el professorat poden dedicar alguna sessió a treballar temes relacionats amb l'efemèride, l'experiència didàctica sobre el tema ja es força àmplia com per a trobar ajuts i referents. Des de totes i cadascuna de les àrees es poden aplicar exemples d'intervenció a l'aula, aquí només plantejem una pluja d'idees que, de segur, donarà productes molt interessants; si més no, plantejar un moment de reflexió, activar la circulació de plantejaments, d'opinions, despertar en tot cas una mica l'esperit crític de nois i noies sempre es positiu i refrescant. Esperem iniciar aquí una experiència que pugui tenir continuïtat en cursos successius.

L'Exposició

Sota el nom **“Una literatura pròpia, dones escriptores”** presentarem al nostre institut, del 21 de febrer al 3 de març, una exposició de l'ampli catàleg de mostres itinerants de l'Institut Català de les Dones. Aquesta presència s'ajusta a l'interès de donar un escenari atractiu i diferent a la nostra intervenció en commemoració d'aquesta jornada del Dia Internacional de la Dona Treballadora. La seva visita pot servir de motiu iniciador, eix vertebrador, o simplement de punt i final d'algunes activitats didàctiques.

Què podem fer?

Anàlisi de trets sexistes en el llenguatge quotidià o en els refranys, comentari de premsa, d'entrevistes, de biografies o de llibres, consulta crítica dels llibres de text, així com també dels anuncis publicitaris, lectura de lletres de cançons, buscar notícies sobre violència domèstica o de gènere, parlar sobre la situació laboral de dones i criatures en el tercer món, visionar fonts documentals, films de ficció o curtmetratges, organitzar alguna

INSTITUT FRANCESC MACIÀ
Cornellà de Llobregat
Departament de Ciències Socials

xerrada, taula rodona o tallers, treballar a tutoria sobre el significat de la jornada, donar a conèixer grans dones de la història i les seves aportacions (començant per les han fet llegenda, com per exemple Hipàtia o Safo), treball de recerca informativa en webs de llengua anglesa sobre els fets de 1908 o 1911 a Nova York, acostar la química a l'experiència culinària, realització de webquest, investigar sobre situacions discriminatòries actuals (les maqui-les o zones franques), i per acabar també pot ser un bon moment per reflexionar nosaltres, els i les professionals, sobre els nostres currículums explícits i ocults en la nostra pràctica docent.

La gran quantitat existent de fonts de consulta és exemple que evidencia l'interès que el tema afortunadament desperta. Aquí només us presentem una petita mostra de tot el que podeu trobar i que servirà per iniciar a cadascú de nosaltres en la recerca d'aquell aspecte que més ens interressi aprofundir.

www.xtec.cat/innovacio/coeducacio/8marc.htm

www.sindicat.net/dona/coedprp.htm

www.conc.es/dona/historia.13.htm

www.upf.edu/upf-igualtat/activitats/8marc.html

<http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones/menuitem.4b491b5fa301c8a439a72641b0c0e1a0/vgnnextoid=c268792b0ba4f110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=c268792b0ba4f110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

www.pv.ccoo.es/dona/historia_2004.htm

www.bib.ub.edu/index.php?id=2461

www.xtec.cat/~aguiu1/socials/problemes.htm

INSTITUT FRANCESC MACIÀ
Cornellà de Llobregat
Departament de Ciències Socials

www.xtec.cat/~aguiu1/socials/donatrebballadora.htm

www.xtec.es/serveis/crp/b7990105/8marc/dona.htm

www.ilr.cornell.edu/trianglefire/

www.edualter.org/material/dona/dona2000.htm